

Demokratia ja osallistumisoikeudet maakuntalaissa

Demokratiapäivä 17.10.2017

Rinnakkaisseminaari 3: Maakunnat ja demokratia

Niklas Wilhelmsson
Neuvotteleva virkamies
Oikeusministeriö

Maakuntavaalit

- Hallitusohjelman ja hallituksen tekemien linjausten mukaisesti Suomeen perustetaan nykyisen maakuntajaon pohjalta 18 itsehallintoaluetta eli maakuntaa, joiden ylin päätöksentekuelin maakuntavaltuusto valitaan suorilla vaaleilla
- Maakuntavaalit järjestettäisiin vuodesta 2021 alkaen kuntavaalien yhteydessä ja maakuntavaltuuston toimikausi olisi neljä vuotta
- Ensimmäiset maakuntavaalit järjestettäisiin tästä poiketen vuoden 2018 lokakuussa

Maakuntavaalit

- maakuntavaltuuston jäsenet ja varajäsenet valitaan vaaleilla,
- valtuuston toimikausi on neljä vuotta alkaen vaalivuoden kesäkuun alusta,
- vaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset,
- vaaleissa on yhtäläinen äänioikeus.
- valtuusto päättää itse kokonsa,
- kukin maakuntavaltuusto päättäisi itse kokonsa, mutta maakuntalain 18 §:ssä säädettäisiin kuitenkin valtuuston koolle vähimmäismäärät: pienimmissä maakunnissa vähintään 59 valtuutettua ja suurimmassa vähintään 99 valtuutettua

22 § Äänioikeus maakuntavaaleissa ja äänestys oikeus maakunnan kansanäänestyksessä

- Äänioikeus maakuntavaaleissa on Suomen, muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta kuuluu kyseiseen maakuntaan väestötietojärjestelmään talletettujen tietojen mukaan 51. päivän ennen vaalipäivää päättyessä
- Äänioikeus maakuntavaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan

35 § Maakuntastrategia

Maakunnalla on oltava strategia, jossa maakuntavaltuusto päättää maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Maakunnan strategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen maakunnan tehtäväalalla;
- 2) palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset;
- 3) maakunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) alueiden, alueiden käytön, elinympäristön laadun ja alueen elinkeinojen kehittäminen;
- 5) omistajapolitiikka;
- 6) henkilöstöpolitiikka;
- 7) **asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.**

23 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

- Maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan. Maakuntavaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista
- Maakunnan sisällytettävä velvoitteet palveluntuottajien sopimukseen. Palveluntuottajien on huolehdittava toiminnassaan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamisesta.
- Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:
 - 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
 - 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
 - 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia maakunnan toimielimiin;
 - 4) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
 - 5) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua maakunnan talouden suunnitteluun;
 - 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Vaikuttamistoimielimet (26§ & 27 §)

Maakunnan vaikuttamistoimielimet 26 §

- Maakuntalakiin sisältyisi oma säännöksensä maakunnallisista vaikuttamistoimielimistä: 1) maakunnan nuorisovaltuusto, 2) vammaisneuvosto ja 3) vanhusneuvosto, joiden jäsenet valittaisiin kuntien vastaavien vaikuttamistoimielimien jäsenistä.
- Maakuntahallituksen on huolehdittava edellä tarkoitettujen elinten toimintaedellytyksistä. Edellä tarkoitetuille elimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen maakunnassa.

Kielivähemmistön vaikuttamistoimielin 27 §:

1) Kielivähemmistön vaikuttamistoimielin (kansalliskielet) kaksikielisessä maakunnassa.

- Jäsenet valitaan maakunnan kielivähemmistöön kuuluvista asukkaista

2) Saamen kielen vaikuttamistoimielin Lapin maakunnassa

- Jäsenet valitaan maakunnan saamenkielisistä asukkaista (1/3 saamelaiskäräjien ehdotuksesta)

Vaikuttamistoimielinten tehtävät:

- Selvittää, arvioida ja määritellä maakunnan kielellisen vähemmistön omalla kielellä tarjottavien palvelujen tarvetta sekä seurata näiden palvelujen saatavuutta ja laatua. Tehdä ehdotuksia kielivähemmistön palvelujen kehittämiseksi sekä henkilöstön kielitaitovaatimuksista ja kielitaidon kehittämisestä. Hoitaa muita maakuntahallituksen määrittämiä tehtäviä. Antaa vuosittain kertomus kielivähemmistön palvelujen toteutumisesta.

Aloiteoikeus 24 §, maakunnan kansanäänestys 25§ ja vaikuttamistoimielimet

Aloiteoikeus (24 §)

- Maakunnan asukkaalla sekä alueella toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita maakunnan toimintaa koskevissa asioissa
- Jos aloitteen tekijöinä on vähintään yksi prosentti maakunnan asukkaista, asia on otettava käsiteltäväksi kuuden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta
- On linjattu että oikeusministeriö toteuttaa kansalaisaloitetta ja kuntalaisaloitetta vastaavan maakunnan asukkaiden aloitteiden tekemistä tukeva tietojärjestelmä (maakunta-aloitejärjestelmä)

Maakunnan kansanäänestys (25 §)

- Maakuntavaltuusto voi päättää, että maakunnalle kuuluvasta asiasta toimitetaan maakunnan alueella neuvoo-antava kansanäänestys. Maakuntavaltuuston päätökseen, jolla on päätetty toimittaa kansanäänestys, ei saa hakea muutosta valittamalla. Kaikilla äänestysoikeutetuilla on yhtäläinen äänestysoikeus. Äänestys on salainen
- Aloitteen tekemiseen kansanäänestyksen toimittamisesta tarvitaan vähintään kolme prosenttia 15 vuotta täyttäneistä maakunnan asukkaista. Maakuntavaltuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys. Aloitetta käsiteltäessä maakunnan on varattava aloitteen tekijöiden edustajille tilaisuus tulla kuulluiksi
- Maakuntaudistuksen yhteydessä uudistetaan kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annettua lakia niin, että kunnallisia kansanäänestyksiä sekä maakunnan kansanäänestyksiä voitaisiin toteuttaa kunta- ja maakuntavaalien yhteydessä

Viestintä (28 §)

- Maakunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille
- Maakunnan on tiedotettava siitä, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Maakunnan on huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa
- Maakunnan sisällytettävä velvoitteet palveluntuottajien sopimukseen. Näiden palveluntuottajien on huolehdittava toiminnassaan viestinnän toteuttamisesta. Viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon maakunnan eri asukasryhmien tarpeet